

tam visi roj, toliko čebel je na omeli. Omela se razmnožuje s semenom, na druga stebila pa ga raznašajo ptice z blatom. Bela omela je dobro znana zdravilna rastlina, ki odlično pomaga srčnim bolnikom. Mi, kratkohlačniki, pa smo jo prekuhávali in uporabljali za limanice, s katerimi smo lovili ptice, miši in celo mlade podgane.

Že Hipokrat in Plinij sta vrbovo lubje uporabljala kot zdravilo. Spomladi ga z lahkoto lupimo s srednje debelih vej. To smo vedeli že mladi pobalinčki, ko smo guliili vrbo in delali piščalke. Lubje sušimo v senci, ga zdrobimo in spravimo v temnih kozarcih. Enako delamo z mladim listjem in mačicami. Vse troje nabiramo za čaje, sicer pa ima lubje podobne lastnosti kot hrastovo lubje. Poglavitne učinkovine v vrbovem lubju so salicin, čreslovina in populin, njihov učinek pa je podoben kot pri aspirinu.

Čaj iz lubja z velikim uspehom uporab-

ljamo pri vročinskih boleznih, proti bolečinam, pri krvavitvah ledvic in pljuč pospešujejo pa tudi potenje, izloča seč, umirja glavobol, ugodno vpliva na črevesne in želodčne katarje, zdravi protin in revmo, zlasti sklepno, beli tok, venta ušesa, otekle noge, kopeli krepijo organizem itd. Vrbovo lubje lahko v vsem nadomešča aspirin, znižuje vročino in deluje antiseptično. Pepel vrbovega lubja je treba potresti na rane, ki se slabo celijo, zdravi pa tudi želodec.

Kmetje od pradavnih časov uporabljajo izvleček iz lubja v veterini za izpiranje ran in za obkladke pri različnih boleznih. Čaj iz vrbovega lubja dajejo govedu, konjem in drugi živini pri kolikah in notranjih krvavitvah. Kot vidimo, je vrba zelo koristna rastlina, posebno na kmetih.

Vse vrste vrb razširjamo s potaknjenci, ki se zelo radi primejo. Le ivo je treba razširjati z grebenicami, ker s potaknjenci ne bomo imeli veliko uspeha.

ekoč so pisali

NAŠI ULNJAKI

Marjan Debelak – član uredniškega odbora

UVOD

Naši ulnjaki ali čebelnjaki so nekaj tako lepega in posebnega, pa tudi koristnega za čebelarja, da je razumljivo in opravičljivo, če se v našem časopisu pogosto vračamo k tej temi. Tokrat smo se odločili za ponatis

zelo lepega spisa o naših ulnjakih, kot ga je z velikim občutkom za kulturo pisanja, narodni ponos in praktično čebelarstvo, napisal **naš veliki čebelarski učitelj Franca Guna**. Spis je bil objavljen kot najboljši prispevek nagradnega razpisa v Slovenskem čebelarju leta 1961.

Pred dnevi sem prejel prijazno pismo s priloženo fotografijo čebelnjaka. V soglasju s pošiljateljem objavljamo pismo in fotografijo kot uvod v ponatis omenjenega članka. S tem želimo pokazati, da je občutek za lepoto, za našo izvirnost in praktičnost še vedno živ.

Spoštovani,

Pred dvema letoma sem pri vas dobil načrt za čebelnjak. Dokončno sem ga zgradil letos (manjka le še predelna stena sobe za točenje). Prilagam fotografijo in upam, da boste potrdili, da sem se za originalnost

še kar potrudil. V čebelnjaku za zdaj še ni panjev. Če si želite ta pristrčni čebelji domek ogledati, ste iskreno vabljeni.

Lep čebelarški pozdrav, Peter Kokošar, Cesta komandanta Staneta 16, 61270 Liti-ja.

NAŠI ULJNJAKI

FRANC GUNA

*Za kočo vsako je uljnjak,
šumi od zlate zore v mrak;
čebele pridno letajo,
medu ljudem obetajo.*

(Fr. Levstik)

Življenje ob čebelah, ali bolje rečeno, življenje s čebelami, je za pravega čebelarja poezija, ki mu je ne odtehta nobena druga lepota, vrednota, sreča ali veselje na tem svetu. Vrvenje in hrume-nje, ki ga gleda in posluša, strmeč v uljnjakovo pročelje, mu je najveličastnejša slika in najslajša muzika. Na klopci sedé neutrudno sledi, če le utegne, ure in ure večno lepemu in vedno novemu scenariju, kakršnega mu ne more prikazati noben še tako slikovit barvni in zvočni film.

Mesto, kjer uživa ta svoj zemeljski raj, je torej v veliki meri prav njegov uljnjak. To velja posebno o našem slovenskem čebelarju, ki si ga brez uljnjaka in klovice ob njem skoraj misliti ne moremo. Prav tu v uljnjaku je sedež njegove življenjske poezije, alfa in omega njegove notranje sreče.

Kako tesno je povezan s čebelami in s svojim uljnjakom, so ugotavljali že naši pesniki, pisatelji in slikarji, ki jim je bila prav ta povezanost večkrat

priljubljen in zelo hvaležen motiv za marsikatera njihova dela. Posebno tisti književniki, ki so hoteli zajemati snov res iz življenja svojega ljudstva, nikakor niso mogli kar tako mimo naših uljnjakov. Tako npr. Fran Levstik, ki je življenje v starih kranjskih uljnjakih gotovo tudi dobro poznal, Josip Stritar, Fran Detela, Ivan Cankar, posebno pa pesnik Cvetko Golar in pisatelj Janez Jalen. Golar je svoje pesnitve s to vsebino objavjal v Slovenskem čebelarju. Gotovo se še ta ali oni spominja njegovega epa, ki se odigrava v bohinjskih hribih in ima že sam začetek tako zapeljivo-mikaven: »Na lepem Gorenjskem dekleta cveto, priljubljajo s soncem planine se rožne.« Janez Jalen pa nam v svojem »Ovčarju Marku«, tej ljubki idili s Karavank prav nazorno pokaže, kako se je nekoč življenje na vasi v veliki meri sukalo prav okoli uljnjakov. V tej povesti nastopa celo naš dobri znanec, mladi fant, Kuharjev Tonej – naš Janša.

Še naša glasba je posegla na to področje. Znameniti slovenski komponist Fran Gerbič nam je uglasbil pristrčno pesmico:

(Nadaljevanje prihodnjilč)

I

z tuje literature

KAPSKA ČEBELA PRODIRA NA OBMOČJE AFRIŠKE ČEBELE

dr. JANEZ POKLUKAR

Povzeto po: Michael Cooke Cape bee invades African bee Territory, American Bee Journal, avgust 1992

Pred približno letom dni so čebelarji v Transilvaniji v Južni Afriki opazili nenavadno hitro odmiranje čebeljih družin afriške pasme v svojih čebelnjakih. Pri površnem opazovanju so najprej opazili gruče opikanih in pohabljenih čebel, ki so se optekale pred bradami panjev. Hkrati so se v družinah pojavili številni matičniki.

Vsakršen poskus dodajanja matic je bil neuspešen. Družine so polagoma slabele in končno so propadle. To je bil za čebelarje pravi šok. Številni so sumili, da je vzrok za težave množičen pojav čebelje paralize.

Znaki nenavadnega obolenja čebel so bili zelo podobni znakom brezmatičnosti pri čebeljih družinah kapske pasme. Razlika

gajo pridobitnih stroškov. Čeprav sicer na ceno medu najbolj vpliva količina pridelka, lahko čebelar, glede na vložen kapital in stroške, ravna gospodarno.

Povečana pridelava medu, hkrati pa negotove prodajne cene, zahtevajo od čebelarja gospodarno razmišljanje, zlasti glede stroškov pridelave medu. Ti podatki so še zlasti zanimivi za čebelarje z več kot 20 družinami, saj svoj med v hudi konkurenci velikokrat prodajajo trgovcem pod tržno ceno. V Nemčiji zdaj med dosega ceno od 3 do 5 DEM za kilogram. Če ceno kilograma medu primerjamo s časom, ki smo ga

porabili za pridelavo, je očitno, da bomo morali v prihodnje ravnati gospodarneje. V ta namen naj bi zlasti preučili gospodarsko uspešnost dveh novih načinov čebelarjenja, in sicer »dveletnega ritma« in čebelarjenja z umetnimi roji. Pri tem pa ne gre samo za dva nova načina čebelarjenja, ampak v nekem smislu tudi za ohranjanje narave. Za to pa si mora prizadevati vsak čebelar, ne glede na to, ali je le ljubitelj ali pa poklicni čebelar.

Die Bienne, št. 12/1992.
Prevedla: Mateja Leskovar
Privedila: Nuša Radinja

DOLGOŽIVOST ČEBEL DELAVK V SLABIČIH IN MOČNIH DRUŽINAH

STANE SAJEVEC

Dr. G. F. Taranov iz Sovjetske zveze je že leta 1946 s poskusi dognal, da je življenjska doba čebel-delavk odvisna od **spomladanske** živalnosti čebelje družine.

V slabih (šibkih ali slabo živalnih) čebeljih družinah živijo čebele delavke povprečno le 26 dni, tako da v svojem življenju ne dočakajo pašnega obdobja.

V močno živalnih čebeljih družinah pa je povprečna življenjska doba čebel delavk od 30 do 34 dni, torej je daljše zlasti pašno življenjsko obdobje.

Poleti se življenjska doba čebel delavk podaljša na povprečno 38 do 45 dni, ta čas pa čebelje družine izrabijo zlasti za pašo.

Različno življenjsko dobo čebel delavk pojasnjujejo z različno fiziološko izčrpanostjo čebel delavk zaradi vzreje zalege v posameznih obdobjih razvoja čebeljih družin.

Vir: Pčelarstvo 1972/3, stran 16.

ekoč so pisali

NAŠI ULJNJAKI

FRANC GUNA

*Za koč vsako je uljnjak,
šumi od zlate zore v mrak;
čebele pridno letajo,
medu ljudem obetajo.*

(Fr. Levstik)

Besedilo nam slika »bučelarja«, ki v zgodnji pomladi kramlja s svojimi »bučelicami«, ko jih pošilja na prve pomladanske cvetke. Poglavitna pri tej pesmi pa je muzikalna plat, ki s svojim ritmom, melodijo in harmonijo zelo dramatično posnema rajanje čebelic pred uljnjakom, ob katerem poskakuje čebelarjevo srce. Ta skladba je

edinstven in dragocen prispevek naši naslovni temi. Prirejena je za štiriglasni mešani zbor in pojejo jo na koncertih.

In naše slikarstvo! Že same panjske končnice zelo zgovorno razodevajo veliko, skoraj bi rekel pobožno ljubezen, s katero so naši dedje objemali svoje uljnjake. Zelo prepričevalno in prav naravnost pa izražata to misel naša slikarja Anton Koželj in Maksim Gaspari s svojimi ilustracijami. Poglej samo naslovno sliko kakega starejšega letnika »Čebelarja«: Majhen, s slamo krit, kranjski uljnjaček – na klopi ob njem pa dobrodu-

šen naš človek, ki iz zvezanega prstenege lonca maže strd razoglavemu bosonogemu fantiču. Kako lepa, zaokrožena, neločljiva celota; prav kakor je v resnici. Skoraj bi začutil še opojnotopli dih, ki ob mirnih poletnih večerih puhti iz naših uljnjakov!

Uljnjak je delovni prostor tako za čebelarja kakor za njegove ljubljenske. Vendar pa prav svojevrsten delovni prostor, ki ne pozna ne norme, ne akorda in ne osemurnega delavnika; tudi nedelje ne. Tu so namreč zbrane same resnične udarne brigade. In kakor čebele, tako čebelar: če le vreme ne zadržuje! To je eno izmed redkih delovišč, na katerem se dela v prvi vrsti iz ljubezni do dela. Četudi mu je posvečenih in žrtvovanih nič koliko ur, teh ur nikoli ne zapiše. Če pride kaka nagrada, prav; če ne, pa tudi – saj je plačilo že v delu samem.

Ta čebelarjev delovni prostor pa je obenem njegov najljubši kotiček, kjer najde počitek po truda polnem poklicnem delu, si oddahne in pozabi težave, ki ga tarejo. Tu najde najboljšo družbo, kadar se čuti osamljenega in zapuščenega, pa tudi prijetno in tiho samoto, kadar si zaželi proč od vsakdanjega hrupa. Uljnjak mu je svetišče, njegova najmilejša kapelica, okoli katere se neprestano sučejo vsi njegove želje in misli. To je njegovo veselje, njegov ponos, njegovo bogastvo, skratka – njegovo vse. To vidiš že po tem, kako otožen in potrta tava okoli uljnaka, če ga je zadela pri čebelah kaka nezgoda, morda kužna bolezen ali kaj podobnega. Takrat se v polni meri zave, kaj je imel in kaj je zgubil.

To je odlično povedal naš največji pisatelj Ivan Cankar v svoji črtici »O čebelnjaku«, ki je vredna, da jo prebere sleherni slovenski čebelar. Jaz pa bom navedel samo kratek odlomek:

»Dobrih sto korakov od kočice, malo niže v dolini je stal Mrvov čebelnjak, njegovo edino bogastvo. In ta čebelnjak ni bil posebno krasen. Videlo se mu je, da je doživel že visoko starost. Slike na posameznih panjih so že zelo obledеле; le tu pa tam se je še bleščala gloriola nad glavo neznanega svetnika in razločno se je videlo črno kolo svete Katarine.

Kakšno bi bilo življenje, da bi ne imel vsakdo nekaj najljubšega, kar mu daje moč in tolažbo, četudi mu izrgajo vsa druga bogastva? Mnogo jih je, ki se zavedo svojega najdražjega zaklada šele v nesreči, kadar jim ne ostane nič drugega več – in solzne oči se zasvetijo od sreče in ponosa. A drugi so ga odkrili že zgodaj v razkošnem trenutku in čuvajo ga, kakor svoje življenje . . . Otrok ima svojo punco iz cunj, župan Blokari ima skrinje cekinov, a Mrva ima svoj čebelnjak.«

Daljšega citata mi prostor ne dopušča. Konec je tragičen: Čebelar Mrva od žalosti zblazni, ko mu hudobni človek iz maščevanja ponoči uniči njegov uljnjak; tako zelo je bil nanj navezan. Dobra primera našega čebelarja, četudi je morda malo pretirana.

Naravno je torej, če ob toliki vnemi in veselju do čebel vsak naš čebelar stremi za tem, da si postavi kolikor mogoče soliden uljnjak, ki si ga nato čim lepše in udobneje uredi. S postavitvijo uljnaka ima dvojen namen: svojim čebelicam hoče dati streho in varno zavetje, sebi pa želi pripraviti prijazno izbo, v kateri bo preživel dragocene ure svojega prostega časa.

Upravičeno trdimo, da je bilo v prejšnjih stoletjih na naši zemlji mnogo več uljnjakov, kot jih je danes. To smo še kot otroci slišali iz ust starih ljudi. Tudi Fran Levstik, ki je živel in deloval v drugi polovici prejšnjega stoletja, razodeva to v pesmi »Naša vas« z besedami »Za kočico vsako je uljnjak . . .« Sicer si pa to lahko tudi mislimo. Saj je bila čebelja strd edini sladkor, do katerega je prišel naš kmečki človek, a v primeri s tresko in lojem je bil čebelji vosek najdragocenejša svečava. Zato je imela vsaka domačija vsaj nekaj panjev čebel.

Uljnjaki so bili pri Slovencih v starih časih potemtakem splošno ljudski, medtem ko v dobi modernega čebelarjenja prehajajo s čebelami vred v roke ožjega kroga čebelarjev, ki se strokovno intenzivneje poglobljajo. Zaradi svoje trdno zakoreninjene, tisočletne tradicije pa predstavljajo uljnjaki v naši folklori dragocen element, ki bi mu bilo vredno nameniti prav toliko pozornosti, truda in študija kot poslikanim panjskim končnicam. Saj se vse to tako zelo prepleta drugo z drugim, da skoraj ne moremo govoriti o kranjičih, ne da bi v duhu gledali, kako ljubko kukajo drug ob drugem izmed uljnjakovih polic in izpod njegovega napušča v pomladansko sonce kot drobni piščančki izpod koklje; prav tako, kakor si težko predstavljamo prazen uljnjak brez galerije slikovitih motivov in veselega vrvenja v žrelih.

Nekdanji uljnjaki so bili večinoma majhni. To so bile skromne, lesene, s slamo krite kolibice, v katerih je bilo prostora za kakih deset do trideset kranjičev. Imeli pa so tudi večje uljnake, v katere je bilo mogoče spraviti do sto in več kranjičev. V ravninah z ajdovimi polji so v take večje uljnake sprejemali čebelarji-domačini pod streho čebele prevažalcev. (To je bila še zlata doba čebelarstva vzajemnosti!)

(Nadaljevanje sledi)

NAŠI ULNJAKI

FRANC GUNA

V novejšem času imamo poleg stalnih tudi veliko premičnih ali mobilnih ulnjakov, ki jih čebelarji-prevažalci uporabljajo na pasiščih, kamor postavljajo čebele samo začasno. Ti »zložljivi« ulnjaki so skonstruirani tako, da jih je mogoče na hitro razdejati, zložiti na vozilo in prav tako hitro spet sestaviti. Odlikujejo se po preprostih in preračunano lahkih, a vendar dovolj trdnih sestavinah.

Streha je pravzaprav enostranska (enokapnica) in je vedno nagnjena nazaj. V tem primeru je slemenski tram nasajen na visoka sprednja dva stebra. Ker je pod njim dovolj prostora za kotne razpore, lahko sprednjo steno zelo učinkovito opremimo. Kakor hitro pomaknemo sleme bolj nazaj, pa že ni več mogoče neposredno opiranje sprednje stene in je zato manj učinkovito.

V tesni zvezi z vsem tem je napušč nad pročeljem, ki je posebno značilen za vse naše starejše, zlasti kranjske ulnjake. Pritaknjen je k slemenu in je nagnjen naprej. Njegov namen je, da varuje izletno stran pred dežjem in vetrom, kar je gotovo zelo pomembno in potrebno. Ne sme pa segati predaleč naprej ali prenizko, da ne meče sence na panjske končnice. Vsekakor pa mora kriti naletno desko.

Praznosta pod tem napuščem je obita z deskami na več načinov: ali kot vodoraven strop ali kot poševna stena, največkrat pa v loku. Ta opaž daje pročelju lepše lice, preprečuje vetru pritisk v ostrešje, čebelam pa stikanje po notranjosti ulnjaka. Dobimo pa več različnih profilov, ki so vsak po svoje lepi.

Častitljive slamnate strehe na ulnjaku ne vidiš več zlepa. Kriti so večinoma z glinastimi ali cementnimi strešniki, na zasilnih in zložljivih ulnjakih je največkrat strešna lepenka – paviljonske strehe, ki so včasih figurirane in zato bolj komplicirane, pa se dajo najbolje pokriti s pocinkano pločevino. Ob strehah pogosto vidimo okrasne obrobke – to so lepo obdelane, po različnih vzorcih rezljane deske, ki potekajo ob robovih strehe. V stranskih stenah, zlasti v podstrešjih so imeli včasih tudi male linice v obliki narodno-ornamentnih izrezov, kot so srce, kelih, monš-

tranca, sladko ime i.p. Te preproste oblike je bilo seveda tudi najlaže izžagati.

Panji so vloženi le v prednjo steno čebelnjaka, kar je gotovo najbolj primerno; čebele se tudi manj ropajo med sabo, če je vse v eni fronti. Čebele, ti sončni ptički svetega Ambroža, res le od sonca žive. Posebno v zgodnji pomladi ali ob rosnih jutrih na ajdovem pasišču je zanje izredno dragocen sleherni sončni žarek, ki posije na panjevo končnico. Tega se čebelarji dobro zavedajo in mnogi mislijo na to, kako bi zagotovili čebelam čim več sonca, da jih zjutraj budi, v hladu pa ogreva. Ta ali oni je že razmišljal, kako bi ulnjak čez dan sukal za soncem, kot se obračajo za njim nekatere rože. Ideja ni slaba, še več pa bi bil vreden izum! Ker pa se tega še ne bomo tako kmalu domislili, se bomo držali preizkušene pravila: Ulnjak bodi s pročeljem obrnjen proti soncu ob enajstih! So pač dopoldanske ure za bero posebno pomembne. Bolj proti jugu tako že ni več dobro, bolj proti vzhodu pa tudi ne. Tu posebno krepko drži pregovor: Sreda – zlata skleda.

Kakor hitro pa smo se odločili za to najboljšo smer, sta obe stranski steni za čebelji izlet izključeni, zakaj ena bi vodila proti vzhodu, druga pa proti zahodu, kar pa je veliko slabše. To smem trdititi tudi na podlagi lastnih izkušenj. Razlika med idealno čelno smerjo in stranskima smerema je tolika, da je ne morem nikoli dovolj poudariti.

Stari ulnjaki so bili menda kar vsi po vrsti brez oken; jih najbrž tudi niso dosti pogrešali. Edina svetloba je prihajala pri odprtih vratih, kar pa je za opravljanje kranjčev kar zadostovalo. Danes hočemo imeti svetle ulnjake! To zahtevajo vsa mnogoteri opravila v sodobnem čebelarstvu. Ulnjak naj bi imel tri velika okna: eno v zadnji steni, v vsaki stranski steni pa po eno. (Če seveda ne zavzamejo ene stranske stene vrata.) Daljši enostranski ulnjaki pa zahtevajo v zadnji steni vsekakor več oken. Zasteklitev se mi za ulnjak ne zdi tako nujna in pripravna kot lesena polkna (lopote), s katerimi se okno dobro zapre, poleti pa se z njimi vzdržuje tudi prijeten hlad v notranjščini ulnjaka.

(nadaljevanje prihodnjič)

Čebelar Jože Iskra pred svojim novim čebelnjakom, na katerega je zelo ponosen.

razvoja. Od tedaj dalje je vsako leto za dva ali tri panje povečal svoje čebelarstvo. Panje je začel izdelovati sam. Kmalu je postal član ČD Ilirska Bistrica in časopis »Slovenski čebelar« mu je postal poglavitno strokovno vodilo. Kot dragocena strokovna navodila skrbno hrani vse številke te revije.

Kakor je širil čebelje družine oziroma panje, je gradil tudi čebelnjake, od malega do zdajšnjega, ki si ga je kot četrtega zgradil sam. V tem ima zdaj 60 AŽ panjev s 15 rezervnimi družinami. V njem ima prostor za vse čebelarske potrebe. Ta čebelnjak je tudi na sliki, pred njim pa čebelar Jože Iskra. V bližini novega čebelnjaka je nasadil več medovitih rastlin, kot so lipa, domača in madžarska akacija ter druge. Kot gozdarski upokojenec preživi Jože vse primerne dneve pri svojih ljubljениh čebelah.

Za tega člana ČD Ilirska Bistrica je značilno, da nikoli nobene čebelje družine ni kupil. Temelj njegovega čebelarstva je roj, ki ga je leta 1948 našel v stari bukvi. Le v zadnjih letih je kupil nekaj mladih matic.

Posebej pa velja omeniti, da Jože doslej ni izgubil niti ene same čebelje družine, in to kljub boleznim, ki so bile v minulih letih zelo razširjene na ilirskobistriškem območju. Bilo je več noseme, hude gnilobe čebelje zalege, pa tudi varoza je redčila čebelje družine v vseh čebelnjakih. V zadnjih letih prevladuje poapnela čebelja zalega, saj jo najdemo že skoraj v vseh panjih. Proti varozi je uporabljal varamit in folbeks po strokovnih navodilih. V zadnjih letih pa redno uporablja fluvalinatne ploščice. Proti tako razširjeni poapneli zalegi uporablja propolis (120 kapljic na liter sladkorne raztopine) za razkuževanje vseh panjev pred uporabo. Tako je ta bolezen pri njegovih čebelah zelo redek pojav.

Jože Iskra že deset let sodeluje v ČD Ilirska Bistrica kot član UO in čebelarski preglednik. Ob vsaki priložnosti zelo rad pomaga s svojimi izkušnjami mlajšim in manj izkušenim čebelarjem. Vsekakor je njegov način čebelarjenja vreden posnemanja.

ekoč so pisali

NAŠI ULJNJAKI

FRANC GUNA (nadaljevanje)

Ta okna lahko potem uporabljaš različno. Pri vsajanju rojev je posebno učinkovita neposredna svetloba od zadaj, ker ti najhitreje prežene čebele

s sipalnika v panj. Ko pri odvzemanju medu ometaš čebele s satja, pa je bolje imeti okno na svoji desni, ker lepo vleče čebele nase, da se ti

ne zaletavajo v obraz. Prav v tem oknu naj bo begalnica, ki ti zelo olajša tako delo. To je naprava, ki je ne morem nikoli dovolj prehvaliti in se res izplača. Čebele hitro odvaža iz notranjosti, zunanijim pa popolnoma prepreči vstop v uljnjak. Polkna drugih oken so medtem zaprta. S tem dosežeš, da čebele ne križarijo po uljnjaku in te ne nadlegujejo pri delu, temveč odletavajo naravnost v pravo smer.

Zelo pa motijo kake morebitne odprtine v pročelju uljnjaka, kar pri nas ni redek primer. Poleti in zlasti jeseni silijo skozi nje čebele, pozimi pa veter in sneg. Svetloba s te strani te pri delu samo slepi; panj, ki si ga odprl, da ga pregledaš, pa je v senci ali celo v temi. Take odprtine je treba založiti s panji ali opaziti z deskami.

Tla v uljnjaku so navadno lesena; to je topel tlak, le ob hoji nekoliko ropota. V novejšem času postavljajo nekateri svoje stalne uljnjake na gladko betonsko ploščo, ki potem dobro rabi kot tlak. Da se lepo pometati in čistiti, le mrzel je, tako za padajoče mladice kot za čebelarjeve podplate. Nobeno razkošje ne bi bilo, če bi si zato čebelar privoščil kako gladko sodobno preprogo – stragolo, podoliti ali kaj podobnega, kar se da po potrebi tudi očistiti. Uljnjak bi s tem gotovo pridobil.

Soliden uljnjak ni brez stropa. Ličen strop naredi njegovo notranjščino svetlejšo in dosti prijaznejšo, obenem pa varuje čebele, da se ne izgubljajo v mračnem podstrešju. Pa tudi podstrešje samo nam tako več zaleže. Prostorno podstrešje s podom je v sodobnem čebelarstvu shramba, ki jo čebelar nujno potrebuje, da tam odlaga razne predmete: poleti velike množine slamnic, plasti časopisnega papirja, ločilne deske in podobno, pozimi pa ujernalnike, prestrezala,

sipalnike, kozice, stojala, sončne topilnike, rezervne panje, satnike, nosila za panje in še veliko drugega. Nikakor pa ne sme biti podstrešje ropotarnica, kamor bi odmetaval vso nerabno starino od polomljenega kolovrata do razcefrane rdeče marele. Kot v spodnjem delu uljnjaka naj vlada red tudi na podstrešju! V takem uljnjaku potem z veseljem delaš in se v njem res ugodno počutiš.

Velika napaka pa je, če je uljnjak prenizek, da ti strop tako rekoč pritiska na glavo. Zgornjo vrsto žnideršičev v takem primeru zelo težko opravljaš in si primoran, da stopiš na kak podstavek. Saj se potem niti vzravhati ne moreš! Preudaren čebelar bo zato že pred postavitvijo planiral zadostno višino. Ni pretirano, če pri večjih uljnjakih (nad 30 žnideršičev) doseže sleme višino 4 m. Tako bosta strop in podstrešje dovolj visoka in tudi streha bo dosti nagnjena.

Prav taka, če ne še večja napaka uljnjaka je premajhna prostornina. Pogosto naletiš na uljnjak, ki nima za panji niti meter prostora. Kako se boš pa obračal v taki tesnobi z žnideršičem v rokah, ko se še sam komaj zasučeš? Res, da notranja prostornost pridobi tudi z dolžino, toda če je za panji manj kot en meter, ni nič. Primerna širina bi bila 1,50 do 2 m. To je posebno pomembno za manjše uljnjake, v katerih dolžina le malo pripomore k prostornosti. Ne gre samo za to, koliko panjev boš stlačil v uljnjak, temveč gre zlasti za nujne možnosti, v katerih jih boš lahko uspešno opravljal. A tudi z užitkom! Nikakor pa ne more biti užitek, če si se ujel v skrinjo, kjer kvečjemu še lahko s prstom pomigneš ali žalostno zastokaš. In če te končno še kaka srboritka pošteno useka, recimo prav pod nos – saj niti poskakovati nimaš kje!

Naši znani čebelarji

SAMO NOVIH IDEJ POTREBUJEMO!

Kako doseči, prepričati in pridobiti ljubitelje medu?

Čebelarji so zares v neverjetnem položaju: sploh ne opazijo, pa tudi zanima jih ne, kako malo okolica ve o njih in njihovem delovanju. Večinoma ostajajo samotarski »bojevniki«, ki delujejo v zavetju in se spretno izogibajo kaosu trga. Videti je, da so resnično zadovoljni s seboj in s svetom. Vendar pa teh besed ne smete razumeti narobe. V resnici je lepo, da se lahko

človek po vsakodnevni obveznosti sprosti ob delu s čebelami. In desetletja je temu tudi bilo tako. Kar naenkrat pa imamo opraviti s količinami medu, o katerih so naših dedje včasih le sanjali.

Tudi ob takšnih količinah bi pravzaprav lahko mirno spali, če . . . če med ne bi imel svoje vrednosti, ki zahteva primerno ravnanje.

kom segel po njiju, kot bi odkril največji zaklad. Iz leta v leto je rasel s čebelami vred. Življenje brez čebel bi se mu zdelo nevredno, zato je tudi na posestvu takoj na široko dalje čebelaril. Še naprej je odkrival skrivnosti o njihovem vzornem delu in življenju. ... Čebelnjak je stal pod graščino, na sončni strani, na tistem koščku komendskega posestva, od koder je imel lep razgled na večino domače zemlje. Za čebele je bil ta kraj še toliko ugodnejši, ker so jih sončni žarki prebujali ob prvem svojem poljubu ter se na večer med zadnjimi v komend-

ski fari odpravili spat. V tem čebelnjaku je imel Peter Pavel kar nekaj ducatov panjev, ki so bili med seboj različni, a se je bil že dogovarjal z rezbarjem Janežičem s Klanca, da mu naredi nove, vse enake velikosti, takšnih mer, kot jih je sam določil za najbolj prikladne ... 'Ko bi le vsi Kranjci vedeli, kako pridna je tale zlata muha ...' si je Glavar zabrun-dal v brado, ko je opazoval male delavke. 'Vsaka muha res ne da kruha, ampak tale iz panjev bi bila lahko zgled vsej človeški skupnosti ...'

Nekoč so pisali

NAŠI ULNJAKI

FRANC GUNA (nadaljevanje)

Danes imamo po Sloveniji poleg precejšnjega števila tipičnih ulnjakov srednje velikosti tudi nekaj veličastnih ulnjakov, ki zbujajo pozornost zlasti še s svojo čedno zunanostjo. To vidiš že iz fotografskih posnetkov v »Čebelarju« in v naših novejših čebelarskih knjigah. Marsikateri od teh ulnjakov je kakor mala vila, druge pa bi morda lahko primerjal z vikendi. Saj bi prostoren ulnjak marsikdo poleti tudi res lahko uporabljal v ta namen. Iz listanja po knjigah so se mi med drugimi vtisnili v spomin Ambrožičev ulnjak v Mojstrani, Strgarjev v Bohinju, več Žnideršičevih, posebno pa Kalanov na Poljanah in Bukovčev na Prulah v Ljubljani. Zadnja dva sem videl tudi pobljže. Zelo »lušten« je gotovo Rožmanov ulnjak, ki ga gledam v »Sodobnem čebelarstvu«; da bi se le držal! Srce me namreč boli, kadar koli slišim, kako včasih ta ali oni krasni naš ulnjak zadremlje, zaspi in naposled izdihne. Menda vendar ne bo res, kar pravijo, da z gospodarjem navadno pomro tudi čebele. Naj torej žive naši čebelarji!

Zelo razveselljivo pa je, da današnji slovenski čebelarji pri gradnji svojih ulnjakov ne gledajo samo na praktičnost, temveč kažejo poleg iznajdljivosti in izvirnosti tudi smisel in čut za lepo oblikovano zunanje lice.

Lep ulnjak ni le kras vrta ali ponos lastnika, temveč tudi čast naše zemlje. Taki čebelarji so prav gotovo vredni predniki, ki so nam ohranili in pustili tako bogate tradicije.

Da pa bo slika življenja ob naših ulnjakih popolnejša in čim bolj realna, naj dodam še tale epilog, dasi brenkam z njim nekoliko na romantično trubadursko struno!

Rekli smo, da je ulnjak čebelarjev najljubši kotiček. Da – nekaterim je tako privlačen, da bi bili najraje podnevi in ponoči notri – in niso redki, ki poleg omare, mize in stola še vedno najdejo v ulnjaku kak kot tudi za posteljo. Razumem. Kako prijetno je, npr. spati na senu, ko ti blagodejni dežek škreblja svojo pesem na streho kozolca ali skednja. Še vse lepša pa je uspa-vanka drobnih brenčelic, ki ti skozi črno-zase-dene okenske mrežice brundajo na uho svojo, kakor šum slapa polno melodijo. Kako hrumi in brni v srebrno mesečino, dokler se doneči več-černi fortissimo ne upokoji ob rosnem hladu v nežni jutranji piano!

Zato pa jim tudi ne manjka vasovalcev; najbrž jih imajo še več, kot si mislimo. Eden takih je bil naš prijatelj Matevž. Naj mu bo na tem mestu ohranjen lep spomin! Kadar smo imeli predava-nje v njegovem ulnjaku, smo opazili, da stoji postelja na trati pod tepko. Vedeli smo: za danes jo je umaknil, da nam v ulnjaku napravi več prostora. Četudi se je s svojo blago ženko vedno lepo razumel, je vendar najraje in najslaje zaspal pri čebelicah.

Pa naj vam povem še o Janezu! Ta je v uljnaku kuhan in pečen. Posebno rad pa se zateče vanj, kadar pride navzkriž s svojo težjo polovičko Metko. Tam se zabunka in vztraja pri zaklenjenih durih podnevi in ponoči, dokler tretjega dne nekdo ne potrka. Ima pa seveda tudi Janez v uljnaku posteljo – kako naj sicer vztraja kar tri dni in tri noči! Trka torej in trka. Janez pa, kakor da ga ni. Spet trkanje, vztrajno trkanje, trkanje brez konca . . . » Kdo je?« zagodrnja Janez, ko vidi, da prej ne bo miru. – »Jaz,« se mehko oglasi zunaj. – Janez pa spet, kakor da ne pozna glasu: »Kdo – jaz?« – »Jaz, jaz – Metka. No, Janez, odpri? Samo odpri mi!«

Teга pa ji seveda Janez ne more odreči – zdaj, ko ga je že razkrinkala. Je bil pa tudi njen glas tako mehke in mil, da se mu ni mogel več upirati. »No, kaj pa hočeš?« je zadirčno zabrunjal v tla, ko je vstopila. A kaj, ko je bila trdnjava

s tem že minirana. »Nič – samo pogledat sem prišla, če se v uljnaku tudi tako grdo držiš kot v hiši«, je pojasnila nedolžno.

Tako je za trdnjavo zletela v zrak, zakaj Janez je imel smolo kakor vedno: spet mu je ušlo na smeh, ravno ko bi se bil rad še posebno grdo držal. Kar na lepem je bil pohleven in voljan kot ostrizen koštrunček. Rad ali nerad se je spet pobotal kakor že tolikokrat prej.

Tako je za kujavega Janeza in trmasto Metko uljnjak tempelj sprave, kjer slovesno krpata svoje zakonske vezi, kadar koli preti nevarnost, da se v duhu današnjega časa zrahljajo ali celó potrgajo. Lepa pesem, ob kateri pa se, sicer polagoma, a z veliko gotovostjo, bližata srebrnemu jubileju! Nič čudnega torej, če sta si ob tako ostrih konfliktnih zagotovila že kar lep roj mladih čebelarčkov. To bodo še gradili uljnake po lepi slovenski zemlji!

FRAN LAKMAYER: »UMNI ČEBELAR«

MARJAN DEBELAK

Letos mineva 86 let od izida znamenite Lakmayerjeve čebelarke knjige »Umni čebelar«. Leta 1907 je izšel pri družbi Sv. Mohorja v Celovcu prvi del (Splošno čebelarstvo), drugo leto pa tudi drugi del (Napredno čebelarstvo) te knjige, »v kateri lahko vsak, ki se zanima za čebelarstvo, najde potrebna navodila in pouk, kako se ga oprijeti in kako v čebelarstvu napredovati«.

Župnik pri Št. Joštu nad Vrhniko Fran Lakmayer je knjigo napisal tako, kot si je sam zabičal, namreč »biti mora spisana razumljivo, poljudno in vendar tudi temeljito!«

Knjiga je prišla v številne slovenske domove in postala za tedanje začetnike in tudi za mojstre v čebelarstvu hvaležno čtivo.

Še danes jo čebelar z užitkom in pridom prebira in se čudi, kaj vse se je že pred skoraj sto leti pri nas vedelo o čebelarstvu . . .

Lakmayer je v predgovoru h knjigi, pomenljivo tudi za današnjo rabo, zapisal: »Kakor vse druge kmetijske stroke, je tudi čebelarstvo zadnji čas silno napredovalo in še vedno napreduje. Ker bo med pisanjem te knjige in njenim izdanjem preteklo precej

časa, je prav gotovo, da se bo, preden udje Družbe sv. Mohorja prejmejo to knjigo, čebelarstvo že zopet nekoliko spopolnilo z različnimi iznajdbami in poizkusi . . .«

Pisatelj je spisal to knjigo v čebelarstvo zelo razburkanem času, ko je vse vrelo od novih idej. V knjigi je objavljena tudi fotografija čebelnjaka A. Žnideršiča, v katerem je le-ta preizkušal čebelarjenje v t.i. nemških panjih, še preden je razvil svoj prirejani listovni panj (AŽ).

Iz uvoda k tej knjigi si priberimo nekaj zlatih čebelarških misli.

KAJ JE ČEBELARSTVO?

*Na delo, naj mraz je, naj vroče,
truditi se vsak je dolžan;
kdor delati more, pa noče,
zanj krop je predober neslán.
J. Stritar.*

Pravijo, da je čebelarstvo poezija kmetijstva, da je najprijetnejša, najcenejša in tudi najnedolžnejša zabava. Pravijo, da čebelarstvo umnemu čebelarju ponuja prav dober vir dohodkov. Ali je vse to res? Da, res je!

Vendar tudi čebelarstvo zahteva, kakor vsaka druga kmetijska stroka, precej zna-